

DOI: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2021.61.107-115>

УДК 747.012

Пилипчук Оксана Дмитрівна,

кандидат технічних наук кафедра дизайну,

Київський національний університет будівництва та архітектури

pylypchuk.od@knuba.edu.ua

<http://orcid.org/0000-0002-1306-6071>

Полубок Андрій Павлович,

кафедра дизайну,

Київський національний університет будівництва та архітектури

andreu-konstantinov@rambler.ru

<http://orcid.org/0000-0001-6759-4470>

ЗАСТОСУВАННЯ ЕСТЕТИЧНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ КОЛОРИСТИКИ ІНТЕР'ЄРУ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ХУДОЖНИКІВ-ДИЗАЙНЕРІВ

Анотація: в статті досліджуються основні естетичні можливості колористики інтер'єру. В результаті аналізу визначено основні умови естетичного впливу колористики інтер'єрного простору. Проаналізовано взаємозв'язок кольору, при зоровому сприйнятті, з фізіологічними, психологічно-асоціативними реакціями та емоційними відчуттями. Враховано важливість суб'єктивного розуміння кольору – колірні переваги і питання колірної культури. Визначені асоціативні можливості кольору, як засоби емоційного, естетичного, а також символічного впливу. В результаті, розроблено та запропоновано основні естетичні можливості колористики в інтер'єрі, які складаються з логічно-послідовних етапів, кінцевою метою яких являється реалізація колористичного проекту інтер'єру, що є необхідним в навчальному процесі підготовки фахівців художників-дизайнерів для їх майбутньої професійної діяльності.

Ключові слова: естетичні можливості колористики; колір; інтер'єр; професійна підготовка художників-дизайнерів.

Постановка проблеми та аналіз досліджень. Загальне колірне рішення – це один із засобів естетичного впливу навколишнього середовища, яке здатне бути джерелом краси, захоплення, натхнення, збудження, що може підкорятися «законам краси» в дизайні. Згідно визначення, естетичний вплив – це оцінка дійсності з огляду на прекрасне, пов'язана з потребою людини бачити навколишнє середовище прекрасним і досконалим [7, с. 299]. Естетичні можливості впливу колористики в інтер'єрі безпосередньо пов'язані з методами

дизайну внутрішнього середовища і є одним з інструментів у професійній творчості художника-дизайнера [8].

Знання законів і можливостей колористики, доцільність використання колірної рішення, особливо важливе для художника-дизайнера у процесі проектування інтер'єру. Враховуючи, що загальна колористика інтер'єрного середовища повинна мати ознаки цілісності і закінченості та потребує комплексного підходу, необхідно вирішувати низку композиційних завдань, де за допомогою кольору можна створити психофізіологічний комфорт у приміщенні. Відповідно, оволодіння теоретично-практичними навичками в формуванні колірної середовища – це необхідна складова підготовки художників-дизайнерів з метою створення для людини гармонійного оточення, візуально-психологічного комфорту в досягненні його естетично повноцінної досконалості.

Мета статті – визначити основні естетичні можливості колористики в інтер'єрі з метою застосування їх у навчальному процесі підготовки художників-дизайнерів.

Основна частина. Гармонія колірної рішення, отримана в результаті поєднання кольорів, утворює єдине колористичне просторово-колірне поле, здатне сформувавши естетично повноцінний колорит приміщення – гармонію штучного середовища, що не викликає роздратування. Відчуття комфорту і затишку одночасно вирішує завдання стимульованого ефекту кольору, поліпшує настрій, створює душевну гармонію [1; 3; 9; 11]. Водночас, необхідна доцільність у формуванні гармонійної колористичної структури середовища житлового простору людини, тому що естетичний вплив інтер'єрного простору складається із загальної органічної і художньої єдності та узгодженості, яка, в першу чергу, залежить від відчуття однорідності загальної поліхромії.

Умови естетичного впливу колористики інтер'єрного простору залежать від обраного функціонального типу інтер'єру, заданого масштабу, композиції простору, загального колориту, геометричної площини й обсягів, освітлення, фактурних якостей матеріалу, гармонізації кольору поверхні використовуваних матеріалів, взаємозв'язку структурних елементів і форм в інтер'єрі, інформативних можливостей кольору [5; 6; 11]. Безладне використання різноманітних кольорів викликає відчуття неспокою, монохромність призводить до монотонності і викликає ефект нудьги. Для вирішення завдань колористичного оформлення простору, в першу чергу, потрібні знання властивостей кольору, пов'язаних з оптичними, фізіологічними, психологічними й емоційними законами. На практиці вплив таких властивостей тісно переплітається. Потрібно зазначити, що за майстерного творчого використання колористичної композиції можна

підсилити ефект емоційного сприйняття, що, у свою чергу, залежить від професійного і культурного рівня митця (рис. 1).

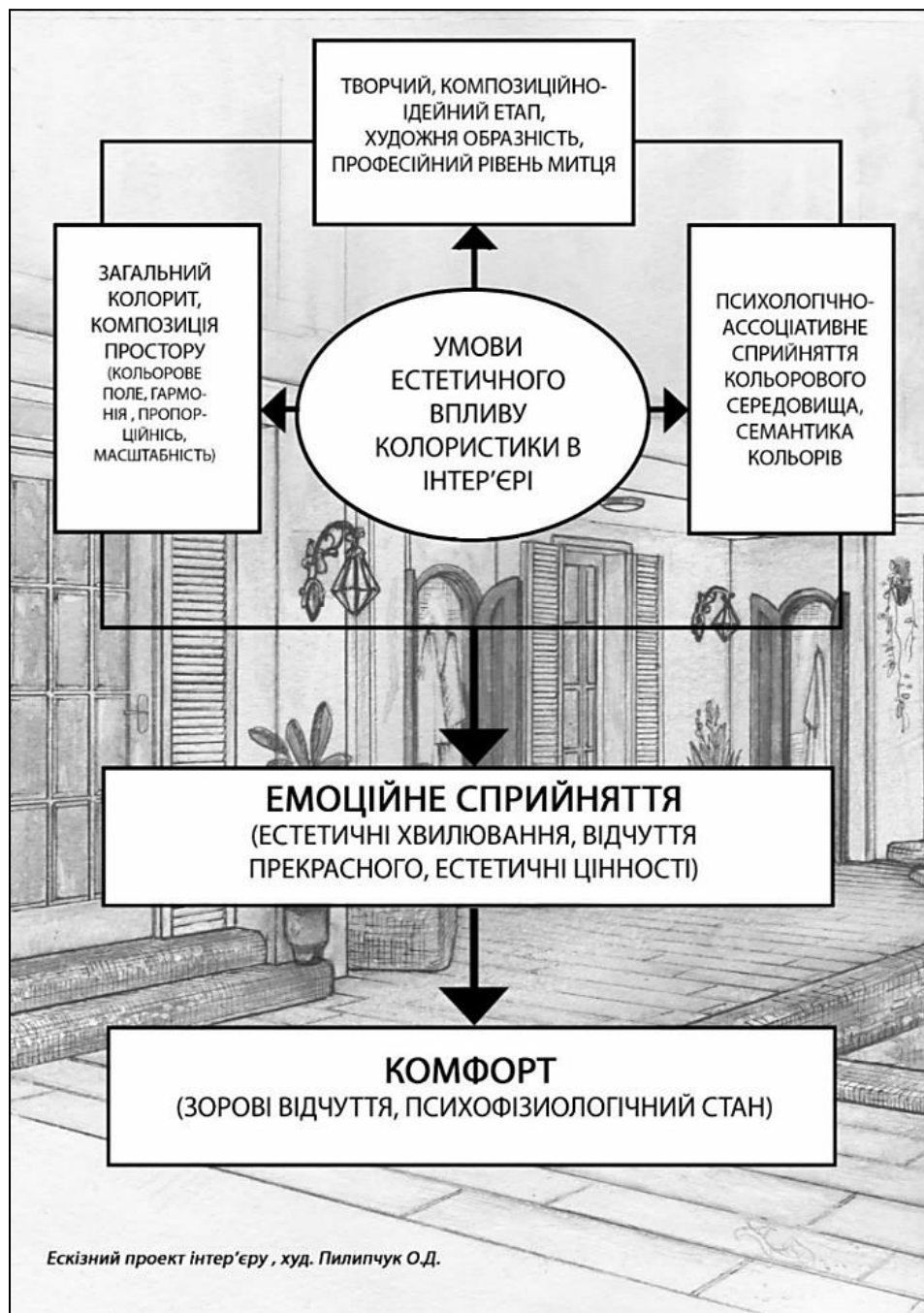

Рис. 1. Умови естетичного впливу колористики в інтер'єрі

Характеризуючи фізіологічні реакції людини на загальну колористику, художнику-дизайнеру необхідно встановити основні властивості кольорів, як вони відрізняються один від одного, пам'ятати, що кожному кольору властива своя емоційна функція, яка залежить від психологічно-асоціативного сприйняття

кольорового середовища реципієнтом. Тут потрібно згадати і про ступінь зацікавленості реципієнта отриманою інформацією – просторовим оточенням, яке безпосередньо залежить від чуттєвого сприйняття [13]. Під час вирішення проблеми суб'єктивного сприйняття колористики потрібно враховувати колірні переваги – вибірковість щодо будь-якого кольору або групи кольорів [11].

Одним з аспектів естетичного розуміння кольору є питання колірної культури, яка характеризується системою колірних традицій, «колірної мови», взаємозв'язком з духовною культурою народу, нації та соціальної групи окремої людини [3; 11]. Варто зауважити, що питання філософсько-естетичного розуміння кольору було започатковано ще великим Й.-В. Гете [2].

Вирішуючи колірну гаму кожної кімнати, потрібно виходити із загального композиційного колірної рішення інтер'єру всього помешкання, враховувати, що колір – сильний засіб впливу на людину. Відомо, що інформація, яку отримують під час сприйняття, відкладається на рівні підсвідомості [12; 16]. Відповідно гармонію кольору в приміщенні житла можна досягати тільки з урахуванням усіх елементів інтер'єру. У кінцевому підсумку колір в інтер'єрі повинен викликати оптимальний психологічний стан людини, відчуття позитивних емоцій.

Естетичні можливості колористики, що складаються з різноманітних ефектів впливу кольору і можливості керувати ними – є основою для художника-дизайнера в рішенні поставленого творчого завдання, досягненні потрібного емоційного сприйняття (естетичного хвилювання, відчуття прекрасного, естетичних цінностей), а також загальної закінченості твору. Щоб уникнути випадковостей і помилок в рішенні творчого задуму і досягнути виразності загальної композиції, необхідно керуватися певною системою організації інтер'єрного середовища, в якому, крім функціонально-конструктивних і композиційних якостей, а також психофізіологічних факторів, на одне з перших місць ставлять асоціативний лад, який виникає під час сприйняття загального інтер'єрного простору [4]. Для цього ще на початкових етапах проектування використовують асоціативні можливості кольору, особливості його емоційного, естетичного, а також символічного впливу. Колірні асоціації можуть викликати спогади і пов'язані з ними емоції, образи, психологічні стани [13]. Слід враховувати, що потрібні асоціації створюються за допомогою відповідних композиційних прийомів і формуються, перш за все, через поліхромне виявлення колористичних особливостей цілого простору з його асоціативними можливостями (важкий, легкий, холодний, теплий, тощо). Також поліхромія здатна не тільки посилювати образні асоціації, й самостійно створювати їх, тим самим визначати образну характеристику інтер'єру [15].

Визначені основні естетичні можливості колористики в інтер'єрі допомогли розробити логічно-послідовні етапи у реалізації колористичного проекту

інтер'єру, які необхідні в навчальному процесі підготовки фахівців за спеціальністю 022 «Дизайн» з дисципліни «Дизайн-практикум. Колористика в інтер'єрі» (кафедра «Дизайн», архітектурний факультет КНУБА), а також для їх майбутньої професійної діяльності:

1. Вирішення творчої концепції та образу інтер'єру: використання власної образно-асоціативної мови під час створення художнього образу на основі порівняння різних явищ, предметів, якостей; формування образу з максимальним ступенем узагальненості; створення умовної узагальненої цілісності, лаконічного розкриття образної виразності.

2. Комплексне вирішення колористичного рішення інтер'єру; застосування базових знань з колористики; використання образно-асоціативної, стилістичної та пластичної мови, системи композиційних принципів, візуальної організації форм і простору; формування цілісності, що синтезує якості функціональності.

3. Врахування емоційного впливу кольору на людину; рішення загальної композиції на заданні емоційні асоціації, які будуть відповідати обраному типу інтер'єру: а) позитивні (веселі, приємні, бадьорі тощо); б) негативні (сумні, в'ялі, нудні, трагічні); в) нейтральні (спокійні, байдужі, врівноважені); урахування колірних сполучень, які розраховані на певний емоційний стан.

4. Створення виразності і визначення її утилітарності та функціональності, доцільності: визначення розташування, масштабності, обзору у колористичному просторі інтер'єру; відповідність загального зовнішньому вигляду інтер'єру змісту та ідеї, з урахуванням комфортності, функціональності, естетичних властивостей колористики.

Висновки. Визначні основні естетичні можливості колористики в інтер'єрі і розроблені на їх основі етапи у реалізації колористичного проекту колористики інтер'єру можуть бути корисними у творчій праці художника-дизайнера, за допомогою яких можна досягнути найбільшої виразності, цілісності сприйняття в розкритті творчого задуму, створити певний образ та відповідну атмосферу для перебування людини в інтер'єрному середовищі з метою досягнення візуального комфорту реципієнта (потрібного ступеня фізіологічного, психологічного й естетичного задоволення).

Перспективи подальших досліджень. Найбільш актуальними питаннями, стосовно специфіки нашого подальшого дослідження є психофізіологічна реакція людини на колір, пов'язана з різними асоціаціями – кольорове сприйняття, відчуття і почуття, символіка і семантика кольорів, які можуть викликати спогади і пов'язані з ними емоції, образи, певний психологічний стан. Також одним із вагомих чинників для художників-дизайнерів у процесі

вирішення колористичних завдань в інтер'єрі є знання особливостей емоційного впливу кольорів.

Список використаних джерел

1. Божко Ю.Г. Красота и польза красоты (системная эстетика архитектуры и дизайна). Х.: Курсор, 2002. 313 с.
2. Гетте И.-В. и его учение о цвете / состав. С.В. Месяц. М.: Кругъ, 2012. 464 с.
3. Ефимов А.В., Минервин Г.В., Ермолаев А.П., Шимко В.Т., Щептиков Н.И., Гаврилина А.А., Кудряшев Н.К. Дизайн архитектурной среды: учебник для вузов. М.: Архитектура – С, 2006. 504 с.
4. Пилипчук О.Д. Проблема асоціативності кольору в інтер'єрі, художньо-декоративного оздоблення та методи засвоєння практичних прийомів // Сучасні проблеми архітектури та містобудування. Київ: КНУБА, 2014. Вип. № 36. С. 220–225.
5. Пилипчук О.Д., Полубок А.П. Рішення творчого задуму художньо-декоративної форми в залежності від застосованих матеріалів // Science Rise. 2019. Вип. № 4(57). С. 36–39. DOI: <https://doi.org/10.15587/2313-8416.2019.164772>.
6. Полубок А.П., Кащенко А.В. (2020). Методы корректировки масштабной соразмерности скульптуры и архитектурного пространства. *Colloquium-journal, Warszawa, Polska*, 25(77), 4–7. DOI: <https://doi.org/10.24411/2520-6990-2020-12170>.
7. Раннев В.Р. Интерьер. М.: Высшая школа, 1987. 232 с.
8. Техническая эстетика и дизайн: словарь под общей ред. М.М. Калиничевой. М.: Академический проект: Культура, 2012. 356 с.
9. Шимко В.Т. Основы дизайна и средовое проектирование: учебное пособие. Москва: Архитектура-С, 2007. 160 с.
10. Liu, A., Tuzikas, A., Zukauskas, A., Member, S., Vaicekauskas, R., Vitta, P., Shur, M. (2013). Cultural Preferences to Color Quality of Illumination of Different Artwork Objects Revealed by a Color Rendition Engine. *IEEE Photonics Journal*, 5(4), 1943-0655. DOI: <https://doi.org/10.1109/JPHOT.2013.2276742>.
11. Meerwein, G., Rodeck, B. (2007). *Farbe – Kommunikation. Die Durchsicht der Übersetzung ins Englische* besorgte F.H. Mahnke. Basel, Boston, Berlin: Raum Birkhäuser Verlag AG, 152. ISBN 3-7643-7596-5.
12. Cinzia1 D.D., Vittorio G.. Neuroaesthetics: a review. (2009). *Current Opinion in Neurobiology*, 19(2009), 682–687. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.conb.2009.09.001>.
13. Günes E., Olguntürk N. Color-emotion associations in interiors. (2020). *Color Res Appl*, 45 (2020), 129–141. DOI: <https://doi.org/10.1002/col.22443>.
14. Ulusoy B., Olguntürk N., Aslanoglu R. (2021). Pairing colours in residential architecture for different interior types. *Color Res Appl*, 46 (2021), 1079–1090. DOI: <https://doi.org/10.1002/col.22640>.

15. Yildirim K., Akalin-Baskayab A., Hidayetoglu M.L. (2007). Effects of indoor color on mood and cognitive performance. *Building and Environment* 42(2007), 3233–3240. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.buildenv.2006.07.037>.

References

1. Bozhko Ju.G. *Krasota i pol'za krasoty (sistemnaja jestetika arhitektury i dizajna)*. H.: Kursor, 2002. 313 s. 16. (in Russian)
2. Gette I.-V. *i ego uchenie o cvete / sostav*. S.V. Mesjac. M.: Krug, 2012. 464 s. (in Russian)
3. Efimov A.V., Minervin G.V., Ermolaev A.P., Shimko V.T., Shheptikov N.I., Gavrilina A.A., Kudrjashev N.K. *Dizajn arhitekturnoj sredy: uchebnik dlja vuzov*. M.: Arhitektura – S, 2006. 504 s. (in Russian)
4. Pylypchuk O.D. Problema asociatyvnosti koljoru v inter'jeri, khudozhnjo-dekoratyvnogho ozdoblennja ta metody zasvojennja praktychnykh pryjomiv // *Suchasni problemy arkhitektury ta mistobuduvannja*. Kyjiv: KNUBA, 2014. Vyp. № 36. S. 220–225. (in Ukrainian)
5. Pylypchuk O.D., Polubok A.P. Rishennja tvorchogho zadumu khudozhnjo-dekoratyvnoji formy v zalezhnosti vid zastosovanykh materialiv // *Science Rise*. 2019. Vyp. № 4(57). S. 36–39. DOI: <https://doi.org/10.15587/2313-8416.2019.164772>. (in Ukrainian)
6. Polubok A.P., Kashhenko A.V. (2020). Metody korrektyrovki masshtabnoj sorazmernosti skulptury i arhitekturnogo prostranstva. *Colloquium-journal*, Warszawa, Polska, 25(77), 4–7. DOI: <https://doi.org/10.24411/2520-6990-2020-12170>. (in Russian)
7. Rannev V.R. *Inter'er*. M.: Vysshaja shkola, 1987. 232 s. (in Russian)
8. *Tehnicheskaja jestetika i dizajn: slovar' pod obshhej red. M.M. Kalinichevoj*. M.: Akademicheskij proekt: Kul'tura, 2012. 356 s. (in Russian)
9. Shimko V.T. *Osnovy dizajna i sredovoe proektirovanie: uchebnoe posobie*. Moskva: Arhitektura-S, 2007. 160 s. (in Russian)
10. Liu, A., Tuzikas, A., Zukauskas, A., Member, S., Vaicekauskas, R., Vitta, P., Shur, M. (2013). Cultural Preferences to Color Quality of Illumination of Different Artwork Objects Revealed by a Color Rendition Engine. *IEEE Photonics Journal*, 5(4), 1943-0655. DOI: <https://doi.org/10.1109/JPHOT.2013.2276742>. (in English)
11. Meerwein, G., Rodeck, B. (2007). *Farbe – Kommunikation. Die Durchsicht der Übersetzung ins Englische besorgte F.H. Mahnke*. Basel, Boston, Berlin: Raum Birkhäuser Verlag AG, 152. ISBN 3-7643-7596-5. (in English)
12. Cinzia1 D.D., Vittorio G.. Neuroaesthetics: a review. (2009). *Current Opinion in Neurobiology*, 19(2009), 682–687. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.conb.2009.09.001>. (in English)

13. Günes E., Olguntürk N. Color-emotion associations in interiors. (2020). *Color Res Appl*, 45 (2020), 129–141. DOI: <https://doi.org/10.1002/col.22443>. (in English)

14. Ulusoy B., Olguntürk N., Aslanoglu R. (2021). Pairing colours in residential architecture for different interior types. *Color Res Appl*, 46 (2021), 1079–1090. DOI: <https://doi.org/10.1002/col.22640>. (in English)

15. Yildirima K., Akalin-Baskayab A., Hidayetoglu M.L. (2007). Effects of indoor color on mood and cognitive performance. *Building and Environment* 42(2007), 3233–3240. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.buildenv.2006.07.037>. (in English)

Аннотация

Пилипчук Оксана Дмитриевна, к.т.н., доцент кафедры дизайна, Киевский национальный университет строительства и архитектуры.

Полубок Андрей Павлович, доцент кафедры дизайна, Киевский национальный университет строительства и архитектуры.

Применение эстетических возможностей колористики в интерьере в учебном процессе подготовки художника-дизайнера

В статье исследуются основные эстетические возможности колористики в интерьере. В результате анализа определены основные условия эстетического воздействия колористики интерьерного пространства, которые зависят от выбранного функционального типа интерьера, заданного масштаба, композиции пространства, общего колорита, геометрической плоскости и объемов, освещения, фактурных качеств материала, гармонизации цвета поверхности используемых материалов, взаимосвязи структурных элементов и форм в интерьере, информативных возможностей цвета. Проанализирована взаимосвязь цвета с физиологическими, психологически ассоциативными реакциями при восприятии и эмоциональными ощущениями. Учтена важность субъективного понимания цвета – цветовые предпочтения и вопросы цветовой культуры. Определены ассоциативные возможности цвета, как средства эмоционального, эстетического, а также символического воздействия. В результате разработаны и предложены основные эстетические возможности колористики в интерьере, которые состоят из логически-последовательных этапов с целью реализации колористического проекта интерьера и которые необходимы в учебном процессе подготовки специалистов по специальности 022 «Дизайн» по дисциплине «Дизайн-практикум. Колористика в интерьере» (кафедра «Дизайн», архитектурный факультет КНУСА), а также для их будущей профессиональной деятельности: 1) решение творческой концепции и образа интерьера; 2) комплексное решение общей колористики интерьера; 3) учет эмоционального воздействия цвета на человека; 4) создание выразительности интерьера и определения его утилитарности, функциональности и целесообразности.

Ключевые слова: эстетические возможности колористики; цвет; интерьер; профессиональная подготовка художников-дизайнеров.

Annotation

Pylypchuk Oksana, Ph.D in Technical Science, Associate Professor at the Department of Design, Kyiv National University of Construction and Architecture.

Polubok Andrii, Associate Professor at the Department of Design, Kyiv National University of Construction and Architecture.

The Use of the Aesthetic Possibilities of Color in the Interior in the Educational Process of Training an Artist-Designer

The article examines the main aesthetic possibilities of color in the interior. As a result of the analysis, the main conditions for the aesthetic impact of the coloristics of the interior space have been determined, which depend on the selected functional type of interior, a given scale, composition of space, general color, geometric plane and volumes, lighting, textured qualities of the material, harmonization of the surface color of the materials used, the relationship of structural elements and forms in the interior, informative possibilities of color. The interrelation of color with physiological, psychological and associative reactions in inflammatory processes and emotional sensations has been analyzed. Taken into account the understanding of color - color preferences and color culture issues. The associative possibilities of color as a means of emotional, aesthetic and symbolic impact have been determined. As a result, the main aesthetic possibilities of coloristics in the interior have been developed and proposed, which consist of logical sequential stages in order to implement the coloristic interior design and which are necessary in the educational process of training specialists in the specialty 022 "Design" in the discipline "Design workshop. Coloristics in the interior" (Department of Design, Faculty of Architecture of KNUSA), as well as necessary for their future professional activities: 1) solution of the creative concept and image of the interior; 2) a comprehensive solution to the overall color of the interior; 3) taking into account the emotional impact of color on a person; 4) creating expressiveness of the interior and determining its utility, functionality and expediency.

Key words: aesthetic possibilities of coloring; Colour; interior; professional training of artist-designers.